

1. Väittämätehtävä Kauppalehden uutisesta (8 p.)

Lue oheinen Kauppalehden uutinen. Vastaa uutisen perusteella esitettyihin väitteisiin. Ovatko väitteet oikein vai väärin?

Olvi jäi hienoisesti ennusteista – etenee kohti ohjeistustaan

Kauppalehti.fi 30.10.2019 klo 9.06

Olvi ohjeistaa viime vuoden tasoista liikevoittoa. Viime vuonna se oli 50,1 miljoonaa euroa. Kolmannen kvartaalin päätteeksi oltiin 44,9 miljoonassa.

Juomayhtiö *Olvi* on julkistanut kolmannen neljänneksen tuloksensa.

Yhtiön liikevoitto oli heinä–syyskuussa 19,1 miljoonaa euroa. Tämä jäi hienoisesti analyytikoiden konsensuksesta. *Factsetin* kolmelta analyytikolta keräämä konsensus odotti 19,3 miljoonan liikevoittoa.

Viime vuonna samaan aikaan liikevoittoa kertyi 18,9 miljoonaa euroa.

”Liikevoitto parantui hieman huolimatta raaka-aineiden ja Baltian henkilöstökustannusten noususta”, sanoo toimitusjohtaja **Lasse Aho** katsauksessa.

Olvin liikevaihto kasvoi 113,6 miljoonaan euroon vertailukauden 110,7 miljoonasta eurosta. Analyytikot odottivat liikevaihdon kasvaneen 115,1 miljoonaan euroon.

Alexandra Huhta

Väittämät:

- 1) Olvin liikevoitto kasvoi vuoden takaisesta vertailukaudesta.
- 2) Olvin liikevoitto suhteessa liikevaihtoon parani kolmannella neljänneksellä verrattuna vuodentakaiseen.
- 3) Analyytikoiden ennusteet Olvin tulokselle olivat toteutunutta tasoa korkeammalla.
- 4) Olvi ylittää koko vuoden taloudelliseen ohjeistukseensa, vaikka sen liikevoitto jäisi loka–joulukuussa neljäsosaan heinä–syyskuun liikevoitosta.

Mallivastaus (2 p. / väittäjä)

- 1) **Oikein** (liikevoitto kasvoi 18,9 miljoonasta eurosta 19,1 miljoonaan euroon)
- 2) **Väärin** (yhtiön liikevoittomarginaali heikkeni 16,8 prosenttiin vertailukauden 17,1 prosentista)
- 3) **Oikein** (liikevoitto jäi 19,1 miljoonaan euroon, kun analyytikoiden konsensus odotti 19,3 miljoonaa)
- 4) **Väärin** (kolmen neljänneksen jälkeen liikevoittokertymä on 44,9 miljoonaa ja koko vuoden ohjeistus 50,1 miljoonaa, joten liikevoiton on oltava vähintään 5,2 miljoonaa; kolmannella neljänneksellä liikevoitto 19,1 miljoonaa, joten 25 prosenttia eli 4,8 miljoonaa siitä ei riitä)

2. Laskutehtävä (8 p.)

Ville ja Maija sijoittavat rahastoon. Maija tekee 600 euron kertasijoituksen 1.1.2020 kolmeksi vuodeksi ja Ville sijoittaa samaan rahastoon 200 euroa vuosittain kolmen vuoden ajan aina tammikuun ensimmäinen päivä. Ville tekee ensimmäisen sijoituksen samana päivänä kuin Maija. Rahaston vuosituotto on joka vuosi 5%. Rahaston tuotto lisätään vuosittain rahaston pääomaan. Kuinka paljon Maijalla ja Villellä on rahastossa rahaa kolmen vuoden jälkeen 1.1.2023? Veroja ei tarvitse ottaa huomioon.

Mallivastaus

Täydet pisteet saa oikealla vastauksella, laskuja ei tarvitse olla. Maijan laskun voi laskea myös korkoa korolle -kaavalla.

Maija (600 euroa kolmeksi vuodeksi, korko 5%)

1. vuosi 600 euroa + korko 30 euroa, yht. 630 euroa
2. vuosi pääoma 630 euroa + korko 31,5 euroa, yht. 661,50 euroa
3. vuosi pääoma 661,50 euroa + korko 33,075 euroa, yht. 694,575 euroa

Vastaus: Maijalla on 1.1.2023 rahaa 694,58 euroa

Ville (200 euroa / vuosi, kolme vuotta, korko 5%)

1. vuosi 200 euroa + korko 10 euroa, yht. 210 euroa
2. vuosi (pääoma 210 euroa + uusi sijoitus 200 euroa) + korko 20,5€, yht. 430,50 euroa
3. vuosi (pääoma 430,50 euroa + uusi sijoitus 200 euroa) + korko 31,525 euroa, yht. 662,025 euroa

Vastaus: Villellä on 1.1.2030 rahaa 662,03 euroa

3. Selitä lyhyesti alla olevat termit. (10 p)

- a. Osakesäästötili
- b. Reaalikorko
- c. Tukilakko
- d. Työllisyysaste
- e. Kestävyyssvaje

Mallivastaus

2 p. /termi. Termiselityksen ytimen muodostavat asiat on lihavoitu mallivastauksista. Korjatessa on arvioitava vastauksen kokonaisuutta.

Osakesäästötili

Osakesäästötilille voi siirtää enintään 50.000 euroa, joilla voi ostaa pörssiyhtiöiden osakkeita.

Osakkeita voi ostaa ja myydä osakesäästötilillä ilman, että siitä aiheutuu veroa maksettavaksi.

Omaisuuuden tuotosta maksetaan veroa vasta, kun osakesäästötililtä nostetaan rahaa.

Mahdolliset tuotot ja osingot voi siten sijoittaa tilin sisällä uudestaan ilman veroseuraamusta, jolloin raha kasvaa korkoa korolle.

Reaalikorko

Reaalikorko = nimelliskorko - inflaatio. Reaalikorko on siten **korko, josta on poistettu inflaation (tai deflaation) vaikutus.**

Tukilakko

Tukilakko on lakko, jossa työntekijät menevät lakkoon tukeakseen jonkin toisen alan työntekijöiden työtaistelua.

Työllisyysaste

Työllisyysasteella tarkoitetaan työllisten osuutta työikäisestä väestöstä. Työllisyyden ja työiän määritelmät voivat vaihdella. Tilastokeskus käyttää työikäisten määritelmänä 15–64-vuotiaita.

Kestävyysvaje

Kestävyysvaje kertoo, kuinka paljon julkista taloutta olisi vahvistettava (veroja korotettava tai menoja leikattava), jotta julkinen talous olisi pitkällä aikavälillä kestävällä pohjalla (eli julkinen velka olisi vakaa suhteessa BKT:hen). Kestävyysvaje voi olla seurausta esimerkiksi väestön ikääntymisestä.

4. Lyhyt kysymys

Millä eri tavoin asuntolainan koronnousulta voi suojautua? Mainitse neljä eri tapaa ja kerro lyhyesti, miten ne toimivat. Vastauksen enimmäispituus on 1200 merkkiä. (12 p)

Mallivastaus

Suojaustavan maininnasta saa 1 pisteen ja selityksestä 2 pistettä. Täysiin pisteisiin riittää neljän eri suojautumistavan maininta selityksineen. Selityksessä riittää ydinasian tiivis kuvaus. Merkkimäärän saa ylittää 10%:lla ilman pistevähennyksiä. Tämän jälkeen pistevähennys on 1 p./100 merkkiä.

- Kiinteä korko: jos lainan korko on kiinteä koko laina-ajan tai esim. 10 vuotta, yleisen korkotason muutokset eivät vaikuta lainakorkoon ja korkomenoihin tänä aikana. Siten asiakas tietää tarkkaan tulevat lainanhoitokulunsa.

- Korkokatto: Se asettaa ylärajan sille, miten korkeaksi lainasta peritty (viite-)korko voi nousta korkokaton voimassaoloaikana. Korkokaton hinta asiakkaalle riippuu siitä, miten korkea se on, mikä on lainasumma, miten pitkäksi aikaa katto otetaan ja minkälaisia odotuksia markkinoilla on korkojen tulevasta kehityksestä.

- Korkoputki: Siinä lainasta perittävälle (viite-)korolle on asetettu sekä ylä- että alaraja, joiden välissä (viite-)korko liikkuu markkinakorkojen muutosten mukaisesti. Yleensä korkoputkesta ei peritä erillistä palkkiota. Mitä matalampi putken yläraja (korkokatto) on, sitä korkeampi on putken alaraja (korkolattia).

- Tasaerälaina: jos lainan lyhennystavaksi valitaan tasaerä, asiakas maksaa pankille samansuuruisen summan esim. kuukausittain koko laina-ajan. Summa kattaa lyhennyksen ja koron. Jos lainan viitekorko nousee, summa pysyy ennallaan mutta laina-aika pitenee alkuperäisestä, ja jos korko laskee, laina-aika lyhenee.

- Säästäminen: säästämällä rahaa likvidiin muotoon (esim. talletustilille, rahastoon) voi kerryttää itselleen puskurin. Jos lainan korko nousee, puskurista voi ottaa rahaa, jolla kattaa kasvaneet korkomenot. Vastaavasti koron laskiessa puskuriin voi kerryttää lisää varoja mahdollisen tulevan koronnousun varalta.

- Lainan koon pienentäminen: myös lainan koolla voi vaikuttaa siihen, miten paljon koron nousu kasvattaa korkomenoja. Tämä voi tapahtua esimerkiksi säästämällä ennakkoon. Mitä pienempi laina, sitä vähemmän tietynsuuruinen koron nousu lisää euromääräisiä korkokuluja.

- ASP-lainan ottaminen: asuntosäästöpalkkiolainassa (ASP) valtio antaa suojaa korkojen nousua vastaan. Valtio maksaa osan korkomenoista, jos ne nousevat yli ennalta määritellyn rajan. Tuki on voimassa 10 ensimmäistä vuotta laina-ajasta.

5. Pitkä essee

Vertaile Suomen ja Ruotsin talouskehitystä viimeisten viidentoista vuoden ajalta. (30 p)

- a. Minkälaisia eroja on havaittavissa?
- b. Mitkä tekijät voivat selittää näitä eroja?

Kirjoita aiheesta yhtenäinen essee, jossa vastaat yllä oleviin alakysymyksiin. Hyödynnä vastauksessasi oheista tilastoaineistoa ja tee sen perusteella johtopäätöksiä.

Mallivastaus

Vastausta on arvioitava kokonaisuutena – voit käyttää myös omaa täydentävää harkintaa peilattessasi oppilaan vastausta mallivastaukseen. A-kohdassa on mahdollista saada ”lisäpisteitä” sisennetyistä kohdista. Niitä ei kuitenkaan vaadita täysiin pisteisiin, mutta niitä mainitsemalla on mahdollista paikata muualla vastauksessa (a- tai b-kohta) olevia puutteita. Enimmäispistemäärä tehtävästä on 30 pistettä.

a) Minkälaisia eroja on havaittavissa?

Suomen bruttokansantuote nousi vuosituhaten alkupuolella hieman Ruotsia nopeammin. Vuonna 2009 finanssikriisi iski kovempaa Suomen talouteen ja vuoden 2010 jälkeen Ruotsin bruttokansantuote kasvoi monta vuotta selvästi Suomea nopeammin. Ruotsalaisten elintaso mitattuna bruttokansantuotteella henkeä kohti on samalla noussut suomalaisia nopeammin. (3 p.)

Vuonna 2019 Suomen talous on kasvanut hieman nopeammin, mutta merkittävästi paisuneen elintasoeron kaventuminen vie vuosia. (1 p.)

Ruotsin työllisyysaste (työllisten suhde työikäisiin) on ollut merkittävästi Suomea korkeampi, mikä selittyy suurelta osin osa-aikaisten työsuhteiden suuremmalla määrällä ja pidemmällä työurilla. (3 p.)

Suomen työttömyysaste (työttömien suhde työvoimaan) oli vuosituhaten alussa selvästi Ruotsia korkeampi, missä näkyi edelleen 1990-luvun alun laman vaikutus, mutta taloudellinen nousukausi toi työttömyyden Ruotsin tasolle. Finanssikriisin jälkeinen pitkä taantuma nosti Suomen työttömyysasteen jälleen merkittävästi Ruotsia korkeammalle, mutta vuonna 2019 työttömyysasteet ovat lähes samoissa lukemissa reilussa 6 prosentissa. (1 p.)

Suomi liittyi Euroopan talous- ja rahaliittoon, ja euroa alettiin käyttämään tilivaluuttana tammikuussa 1999. Vuoden 2002 alussa laskettiin liikkeelle eurosetelit ja -kolikot, jotka korvasivat Suomen markan käteisenä. Samalla Suomi luopui itsenäisestä rahapolitiikasta ja mahdollisuudesta vaikuttaa valuuttakurssiin. Ruotsi puolestaan piti oman valuuttansa kruunun, mikä on merkinnyt kruunun kurssin ajoittain suuriakin heilahteluita. Viime aikoina kruunu on ollut keskimääräistä heikompi suhteessa euroon. Erot suomalaisten ja ruotsalaisten koroissa ovat kuitenkin olleet melko pieniä. (4 p.)

Suomen julkisen talouden ylijäämä oli Ruotsia suurempi ennen finanssikriisiä, minkä jälkeen Suomen julkinen talous on pysynyt alijäämäisempänä. Ruotsin julkinen talous on ollut viime vuosina ylijäämäinen. (3 p.)

Ylijäämä on merkinnyt Ruotsin julkisen talouden velkasuhteen paranemista. Ruotsin julkinen velka suhteessa bruttokansantuotteeseen oli vuosituhaten alussa korkeampi kuin Suomessa, mutta finanssikriisin jälkeen Suomen velkasuhde on noussut merkittävästi korkeammalle kuin Ruotsissa. Viime vuonna velkasuhde laski molemmissa maissa. (1 p.)

Palveluiden viennillä on molemmissa maissa merkittävä rooli. Ruotsi menestyi etenkin kuljetuksen, matkailun ja liike-elämän palveluiden viennissä 2017. Rahoituspalveluita Ruotsi vei huomattavasti enemmän kuin Suomi, joka menestyi suhteellisen hyvin rakentamisen palvelujen viennissä, televiestintä-, tietotekniikka- ja tietopalveluiden viennissä, sekä immateriaalisten oikeuksien käytön myynnissä. (2 p.)

b) Mitkä tekijät voivat selittää näitä eroja?

Ruotsin talous on Suomea suurempana samalla monipuolisempi rakenteeltaan, joten se ei ole niin riippuvainen yksittäisten suurten yritysten, vientimarkkinoiden tai toimialojen menestyksestä. Ruotsin väestönkasvu on myös ollut nopeampaa ja työikäisen väestön lisäys on osaltaan nostanut kokonaistuotantoa. Finanssikriisiä ennen Suomessa panostettiin tutkimuksen ja tuotekehitykseen suhteessa enemmän kuin Ruotsissa, mutta kriisin jälkeen Nokian leikkaukset ja yleinen varovaisuus investoinneissa pudottivat Suomen tutkimus- ja tuotekehityspanostukset Ruotsin alapuolelle. Tämä on voinut osaltaan hidastaa tuottavuuden kasvua Suomessa. (5 p.)

Suomen talouteen iskivät finanssikriisin aiheuttaman syvän taantuman jälkeen myös Nokian kännykkäliiketoimintojen menettäminen, Venäjän kaupan alamäki Krimin kriisin jälkeen ja metsäteollisuuden rakennemuutos, mikä johti etenkin paperikoneiden sulkemisiin. Ruotsissa shokit ovat olleet pienempiä ja monipuolisempi talous on kestänyt ne hyvin. (5 p.)

Hyvä työllisyystilanne ja asuntolainojen lyhennysten vähäisyys ovat antaneet ruotsalaisille kuluttajille runsaasti ostovoimaa, minkä avittamana Ruotsin talouskasvu perustui merkittävältä osalta kotimaiseen kulutuskysyntään ja rakentamiseen finanssikriisin jälkeen. Sääntelyn kiristyminen asuntolainojen lyhennysten osalta ja asuntojen hintojen lasku ovat kuitenkin vähentäneet rakentamista ja kotimainen kysyntä on viime aikoina ollut vaisumpaa. Suomessa asuntomarkkinoiden kehitys on ollut tasaisempaa. (2 p.)

Samaan aikaan julkisen talouden velkaantumisen hillintä pakotti kiristämään finanssipolitiikkaa Suomessa, mihin Ruotsilla ei ollut vastaavaa tarvetta. Ruotsin itsenäinen rahapolitiikkakin auttoi maata, sillä kruunun devalvoituminen (arvon heikkeneminen suhteessa muihin valuuttoihin) antoi vientiteollisuuden kilpailukykyllä Suomea suurempaa joustavuutta. Itsenäinen rahapolitiikka kruunuineen on kuitenkin parhaimmillaankin tilapäistä helpotusta Ruotsille tarjonnut tekijä. Rakenteelliset tekijät, kuten ero työikäisen väestön kasvussa, ja shokit, kuten Suomen Venäjän viennin romahdus, ovat pitkävaikutteisempia. Suomen vientiä rasittivat lisäksi vuoteen 2008 osuneet suuret palkankorotukset, jotka heikensivät Suomen viennin hintakilpailukykyä juuri ennen finanssikriisiä. Hintakilpailukykyä on Suomessa sittemmin parannettu palkkamallilla ja kilpailukykysojimuksella. (2 p.)

Ruotsin korkeampi työllisyysaste on tarkoittanut tehokkaampaa työvoimaresurssien käyttöä, mikä omalta osaltaan selittää Ruotsin korkeampaa elintaso. Samalla verotulot ovat korkeammat, mikä parantaa julkisen talouden tilaa. (1 p.)